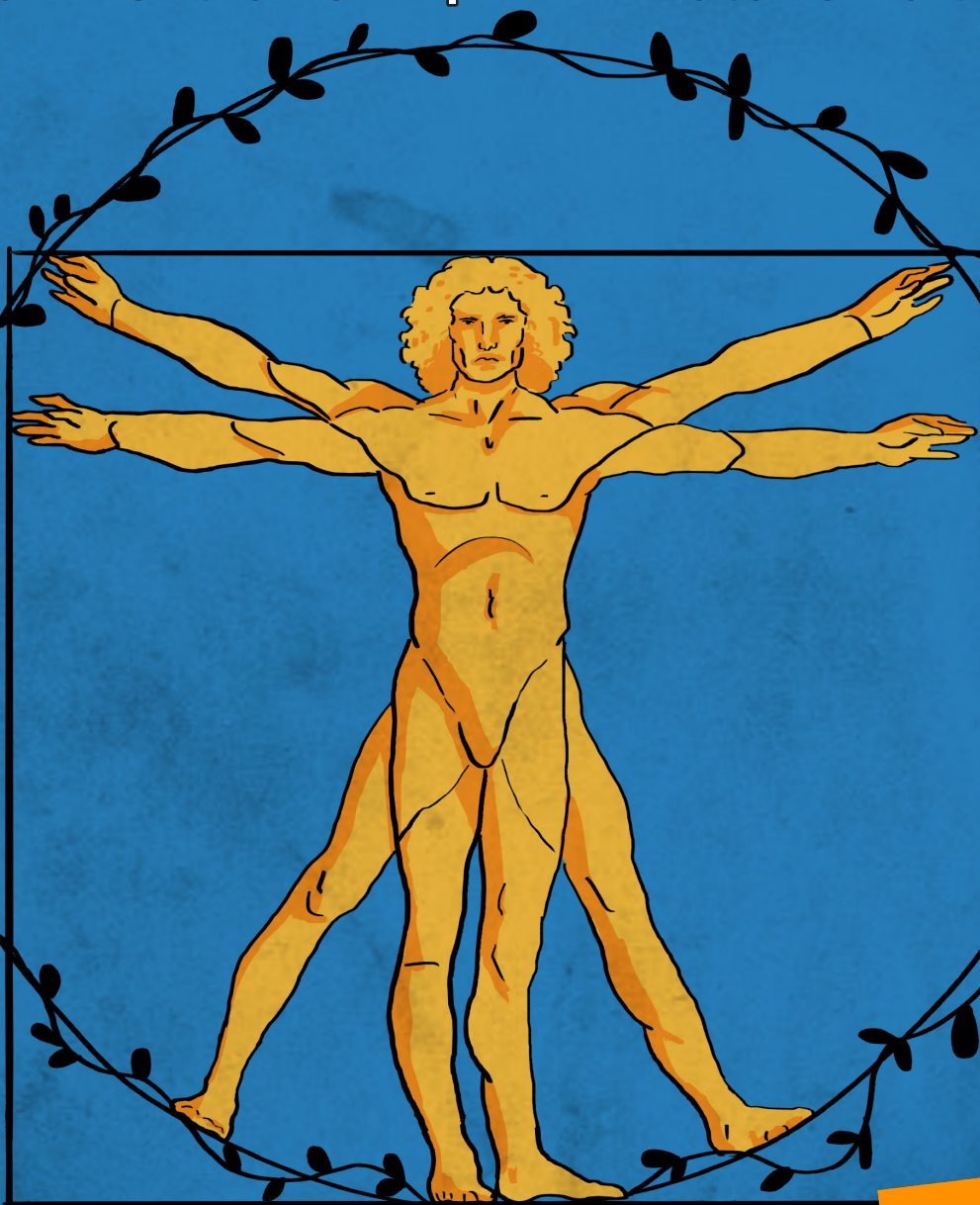

liberal ungdom

Nummer två 2022 | TEMA Natur & Kultur

luf

ledare

Långsam kultur

Livet kan vara överväldigande ibland. Hur kan vi förväntas bry oss om de små frågorna, när bomberna faller ner över Ukraina? Etcetera. Folk pratar på allvar om emotionellt arbete, läraren har blivit vår terapeut och chefen har bokat in aktiviteter på arbetstid. Förutom att vara produktiva vill hon att vi ska må bra, inte vara stressade. Känner du dig stressad? Du borde vara det – stressad inför stressen själv. Stress dödar. Stress är till och med den ledande dödsorsaken i den övre medelklassen. Vad som börjar i stress slutar oundvikligen i död.

Men svaret är enkelt: vi bara gör det. Tillvaron är inte perfekt. Den duger i krig men någonting saknas. Det är en vag, allmän känsla om att världen inte står rätt till. Tönen i offentligheten är skyhögt samtidigt som insatserna och följderna framstår som försumbara. Det blir en form av performativ teater och därför söker vi mening någon annanstans. Några gör det politiken och andra i sporten, i aktivismen eller i konsten. Kalla det weltschmerz, vänsterblivenhet eller vad du vill. Eskapism lockar men jag tror att det är fel, att vi snarare törstar efter det äkta. Ett slag i magen av äkthet.

För mig har tjocka gamla böcker blivit det. Inte en eskapism – jag vill inte läsa en dum saga – men genom att det erbjuder andra sätt att interagera med världen på. Medan det offentliga samtalet är en färskvara, finns litteraturen för det eviga. Den låter oss prata om det som inte går att prata om. Genom en indirekthet låter den oss behandla det som inte låter sig behandlas. Målet är inte att bli övertygad av en viss ståndpunkt men att vidga sin fantasi, sin kreativitet och se världen ur fler ögon. Att läsa för läsandets skull är en konstruktiv aktivitet, genom vilken du växer och blåser liv i världen, samtidigt som du lär dig om den.

Nyligen recenserade jag en samtida roman för ett kulturmagasin för unga. Snabbt upptäckte jag att de ämnen som författaren berörde – döda barn, mjukfascism och hyperkommersialiseringen av allt – hade varit olidliga i ett vanligt samtal eller i en större debatt. Ironiskt nog behöver vi en viss distans för att ta vissa saker på allvar, för att inte brista ut i melodrama eller amatörteater.

Om det låter töntigt: då får det låta töntigt. I grunden verkar världen vara poetisk, inte bara mekanisk. Eller enbart mekanisk i den bemärkelsen att matematiken är en del av språket, anpassat för spatiala och temporala förhållanden. Inte tvärtom. Världen kommer alltid att behöva beskrivas. Är inte det vad stora delar av politiken, vetenskapen, kulturen och så vidare handlar om? Frågan är bara hur – och av vem.

Samtidigt som jag finner läsande djupt meningsfullt tål jag inte så-kallade bokälskare. När jag går förbi den engelska bokaffären på Södermannagatan och läser skylten där "people are made of stories" står skrivet fylls jag med en aversion och börjar fantisera om bokbål. Det är bara så förbannat töntigt. Är litteraturen bara stories för er?

Det är paradoxalt att söka efter det äkta genom det fiktiva. Men hade inte allt varit outhärdligt utan ironier?

innehåll TEMA: Natur & Kultur

S 2 Ledare

S 3 Redaktion & produktion

S 4-5 Hänt i LUF-landet

S 6-8 Kulturhögern

S 9-11 Red pill, blue pill

S 12-14 Recension: Spontan ordning, F.A. Hayek

S 15 Timbroannons

S 16-19 Både hjärta och hjärna

S 19-21 Man säger faktiskt de och dem

Love Frisell
Redaktör

redaktion och produktion

Kontakta redaktionen på: love.frisell@icloud.com

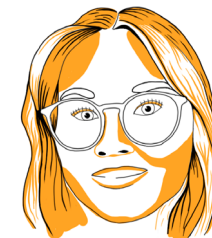
Love Frisell
Redaktör

Kornelius Persson
skribent

Amanda Johansson
illustratör

Linn Malmberg
illustratör

Thea Erlandsson
skribent

Liv Näslund
skribent

Max Hjelm
skribent

Viktor Karlsson
skribent

Tuwa Bjöwi
Källqvist
illustratör

Ansvarig utgivare
Hannes Sjöberg

Layout och redigering
Elin Söderholm / Love Frisell

Tryck
Danagård Litho

Omslag
Amanda Johansson

Liberal ungdom ges ut av Liberala ungdomsförbundet och utkommer fyra gånger om året.

LUF är Liberalernas ungdomsförbund, och verkar för individuella rättigheter, marknadsekonomi och global frihet.

Bli medlem på luf.se.

**LIBERALA
UNGDOMSFÖRBUNDET**

Hänt i LUF-landet

Mycket har hänt sedan sist. Sverige verkar vara på väg in i NATO, kriget i Ukraina pågår fortfarande och mitt i allt har Liberalerna bytt partiledare. Vi i LUF kämpar på och det börjar närma sig val. Här kommer en liten recap av våren.

Ny partiledare

Ni är säkert nyfikna på Johan Pehrson, Liberalernas nya partiledare. Förutom att han är jurist och örebroare var han väldigt engagerad i LUF en gång i tiden. Bland annat var han DO för LUF Örebro och blev sedan vice ordförande för LUF. Efter sin första partiledardebatt önskade LUF & LUF Storstockholm honom grattis på födelsedagen.

Universitet Liberal

I mars anordnade vi Universitet Liberal. Bland talarna fanns Nadim Ghazale och hans föredrag om polisen och rättsväsendet var väldigt uppskattat. Med massa spännande talare och en fantastisk mello-middag + utklädnadstävling hade vi en toppenhelg i Linköping, helt utan restriktioner!

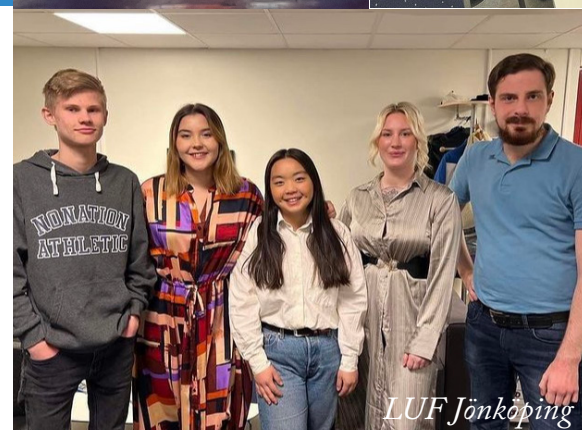
Debatt i Nyköping.

LUF Örebro

LUF Södra Åkersborg

LUF Jönköping

Uppstart och kampanjer

Under våren har många distrikt och klubbar haft årsmöten, antagit en ny styrelse och kampanjat hårt. Grattis till alla distrikt som fått nya styrelser och tack för ert engagemang. Utan er engagerade medlemmar, inget LUF.

Vad händer framåt?

Om du missade Universitet Liberal behöver du inte sörja. Redan i juli ses vi igen för vårt **slutspurtscamp**: det sista stora evenemanget innan valet! Vi ska hålla hus på Bosön utanför Stockholm och det finns möjlighet till bad, fotboll, riktiga sängar och framförallt bra talare för att peppa igång slutspurten inför valet.

För mer info och anmälan, se facebook-eventet via qr-koden eller mejla info@romb.luf.se.

Elin Söderholm

UL 21: Summercamp

Foto: Anna Hallbom

Kulturhögern

Viktor Karlsson

Konsten och kulturen domineras av vänstern. Genom en frihetlig samhällsvision som väcker känslor kan högern och kulturen komma närmare varandra.

Det är ingen hemlighet att det råder stor brist på högerprofilerade kulturskapare. I början av 2022 fick Moderaterna smäll på fingrarna för att ha använt en låt från First Aid Kit på partiets Instagram. Den skönsjungande duon gav sin respons på Twitter: "Fråga gärna innan ni använder vår musik i era kanaler. Vi hade sagt nej. Vi tar kraftigt avstånd från er."

Det är bra att artister tar politisk ställning, fler borde följa First Aid Kits exempel. För högerns del finns det emellertid hög risk att en sådan utveckling skulle bli lite pinsam. Väldigt få artister är nämligen uttalat höger. Detsamma gäller skådespelare, författare, konstnärer, poeter och komiker. Till och med högertidningarnas kultursidor är i många fall vänster. Vänsterns dominans över kulturen tvingar moderater att gräva riktigt djupt om de vill ha en chans att hitta en högerartist.

Jakten på varför kulturen är vänsterdominerad kan inledas vid känslornas centrala roll i konst och kultur. Berättelser, musik och bilder väcker sinnen, delar erfarenheter och får oss att känna saker. Enligt min mening borde politik också handla om känslor. Vad vore politik utan ett engagemang, en vision, ett driv, en låga, en gemenskap, ett självuppfyllande?

I politiska sammanhang ses det ofta som en förolämpning att vara känsloläst, men denna oskrivna sanning går helt klart att ifrågasätta. Så länge känslorna och värderingarna inte resulterar i ogenomtänkta särlösningar, är de snarast en förutsättning för bra politik. Känslor och värderingar tänder den inre lågan som gör att vi investerar själ och tankekraft i besluten som ska fattas. Det är när den ideologiska lågan slocknar som politiken riskerar att hamna fel.

Både vänstern och kultursfären är bra på att väcka känslor. Antirasism, kvinnokamp, identitet och sammanhang ligger i kulturvänsterns DNA. Samtidigt är typiska högerbudskap mycket ovanligare inom kulturen. Det kan tyckas fullt naturligt. Jag hade inte heller velat sjunga om att kärnkraft ger mer planerar elproduktion eller att sänkta marginalskatter ger högre incitament till arbete. I stället behövs en liberal berättelse som fångar människor på fler sätt än teknokratiska och samhällsekonomiska uträkningar.

För att kunna spela på känslor krävs argument som talar till hjärtat. First Aid Kits kritik av Moderaternas klipp på Instagram fortsätter: "Vi tror på ett inkluderande samhälle, och anser att er politik bidrar till motsatsen." Om bara högern kunde visa på ett inkluderande samhälle, hade avståndet till kulturens känslöytringar minskat. Liberaler behöver helt enkelt bli bättre på att

presentera värderingsstyrda omfamnande argument.

Det är dags att formulera en liberal samhällsvision som bygger på idéer om frihet och rättvisa. Potentialen är stor för berättelser om starka människor som vågar vara sig själva, brinna för något, stå för sina åsikter och gå emot konformativa ideal. Högern behöver prata om frigjorda individer som skapar mening i sig själva och frivilliga gemenskaper. När människor får vara unika blir också sammanhangen rikare.

"En liberal värld ser inga gränser och behandlar varje människa som ett mål snarare än ett medel"

En viktig del av en liberal samhällsvision är ett rättvisebegrepp som ger alla människor så goda livsförutsättningar som möjligt och bekämpar fattigdom snarare än rikedom. En liberal värld ser inga gränser och behandlar varje människa som ett mål snarare än ett medel. Att låta pengar spela en central roll i ett samhälle är fint så länge de ekonomiska grundförutsättningarna är rättvisa.

Genom att kombinera självförverkligande frihetsideal med en liberal berättelse om rättvisa skapas en grund för känslomässigt skapande. I den bästa av världar hade fler skapande människor som bryr sig om frihet och rättvisa kunnat förstå liberalismens storhet. Kanske hade till och med tankar om frihet kunnat smyga sig in i det fria kulturskapandet.

Hur gick det då för Moderaternas musiktrubbel? Tja, de lyckades till slut gräva fram den öppet moderata artisten E-Type lagom till partiets valkonvent i slutet av mars. Inget ont om E-Type, men om högern var bättre på att prata om frihet kanske de hade kunnat få mer än en 56-årig eurodance-artist.

Viktor Karlsson

Blue pill, red pill?

Thea Erlandsson

Diskussionen om incels, ofrivilligt celibata, har pågått länge. Den typiske incelen är en vit heterosexuell man med ett djupt kvinno- och självhat, som i bästa fall driver på sexistiska Red-dittrådar och i värsta fall begår massmord.

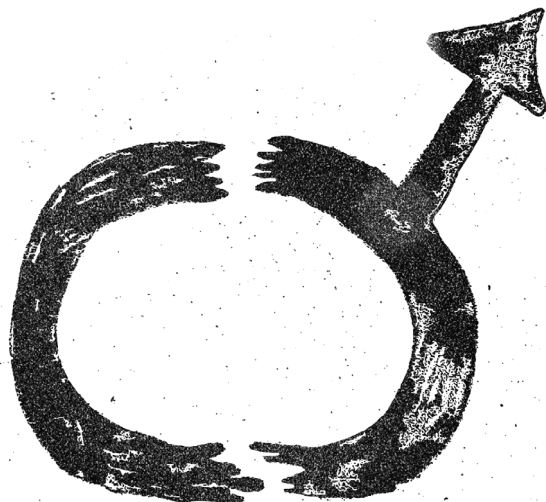
Allt kulminerade för två till tre år sedan, men problemet kvarstår. Allt fler unga män identifierar sig som incels eller besöker aktivt olika incelforum. Dessvärre har den viftats bort av liberaler och feminister med argumentet som att ingen har rätt till att ligga eller att incels bara är misogynna män som borde rycka upp sig. Med incelskapet följer däremot en hel världsvärld som gör frågan mer komplicerad än vad den verkar på ytan. Det kräver en psykologisk förståelse av dem, hur de tänker och fungerar, och av deras världsbild.

Incels delar upp män i två kategorier: incels och chads. De senare är attraktiva lyckliga män med framgångsrika relationer som gynnas av den feministis-

ka revolutionen och dejtingmarknaden. Incels däremot är oattraktiva, patetiska och misslyckade. Den stora skillnaden mellan dem är deras benstruktur och längd som gör att chads genetiskt får rätt utseendemässiga förutsättningar för att lyckas i sitt kärleksliv. Youtubern ContraPoints beskriver detta ytterligare i sin video Incels och myntar då begreppet "Foppington's Law", som innebär att när trångsynhet och självhat väl genomsyrar en grupp så slutar det oftast med en fixering vid kranieformen. Något som intressant nog sammanfaller med de rasbiologiska påhitten. Anledningen till att så mycket fokus läggs på kraniet, hur absurt det än låter, är att kraniet är något bestående och oföränderligt. Incels ser på sin egna situation

på samma sätt — att de aldrig kommer kunna uppnå fysiken som krävs för att bli älskade för att deras benstruktur och utseende är fel sedan födseln. Om det redan är förutbestämt att man kommer vara oälskad och det inte finns något sätt att förändra det, varför ens försöka?

På detta bygger incels sin teori, “The red pill”, som består av en rad antaganden. Att kvinnor är hypergama, vilket innebär att de endast kan attraheras av personer som är mer attraktiva än dem själva. Att endast ca tjugo procent av män attraherar kvinnor, att dejting i grunden är en sexuell marknad och att feminism ger kvinnor all makt på den marknaden. Den ännu mörkare sidan av den här teorin kallas “The black pill”, och säger i princip att marknaden är helt genetiskt betingad, vilket innebär att de män som inte kan attrahera kvinnor kommer förbli utan sex och kärlek för evigt. Om en mindre attraktiv man mot förmodan skulle attrahera en kvinna är det bara för att hon vill utnyttja honom ekonomiskt, inte för att hon genuint skulle tycka om honom. Lycka är således omöjligt och därför borde alla icke-chads bara ge upp. En oerhört deprimerande världsbild, men

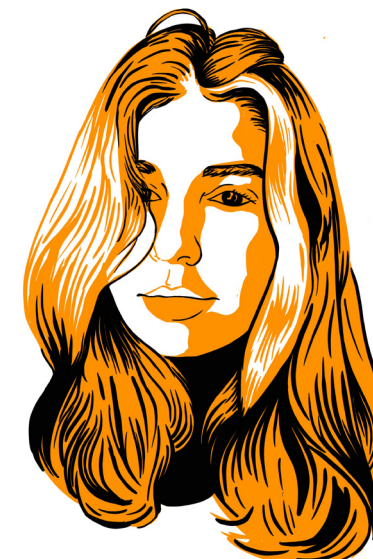
en som förklarar incels tankesätt på ett mer nyanserat sätt.

Det är lätt att säga att alla incels bara klagar för att de inte får ligga, men det långt ifrån hur dessa män ser på sig själva och världen. Uppenbarligen har de en extremt dogmatisk livsuppfattning som är svår att bryta sig ur. Resonemangen leder alltid till samma slutsats – att man aldrig kommer uppleva kärlek och att det inte finns något sätt att förändra det. När då argumentet – att ligga är ingen rättighet – används för

”Resonemangen leder alltid till samma slutsats – att man aldrig kommer uppleva kärlek”

att vifta bort incels så missar man en mycket viktig poäng: att det argumentet är precis det incels förväntar sig från omvärlden och stärker deras världsbild. Trots att argumentet har rätt i sak är det kontraproduktivt att framföra om målet är att försöka förändra gruppens beteende, vilket borde vara målet. Det intressanta hade istället varit att komma till bukt med varför så många män känner sig oälskade och oönskade. Kan det finnas problem med hur vår dejtingmarknad är uppbyggd? Hur påverkar egentligen Tinder synen på kärlek och oss själva? Uppenbarligen är det inte bara män som ser problem med tanke på att det även finns kvinnliga incels – femcels.

Det betyder inte att kvinnohatet som spås på av incels ska normaliseras eller accepteras, eller att incels logik har någon legitimitet. Utan att vi borde granska den värld, det samhälle och den kultur som har skapat incels och deras sätt att tänka. Att försöka förstå istället för att förkasta. Hur ser vi till att fler inte sväljer det röda pillret – utan istället väljer det blå?

Thea Erlandsson

Recension: Spontan ordning, F.A. Hayek

Max Hjelm

Nationalekonomen F.A. Hayek (1899–1992) var inte ödmjuk. Han hade inga problem att avhysa intellektuella som gav sig an partipolitiken för att riskera att korrumpas för inflytandes solglans. Inför målet om total visshet var han däremot dogmatiskt ödmjuk. I den nya boken *Spontan ordning* (Timbro Förlag, 2022) visar Hayek hur saknaden av fullständig information alltid är något att ta i beaktande. Varje politiker som vill sjösätta en grandios plan bör ta upp en Hayekbok och inse att politik inte bara är att vilja.

Spontan ordning säljs in som filosofins ekvivalent till köpcentrums löfte om "kul för hela familjen", boken ska fungera både som introduktion och fördjupning. Redaktören, Caspian Rehbinder (som också skrivit ett förtjänstfullt orienterande förord), har lyckats med sin ansats. Där

Milton Friedman fyller sina böcker med lättkommunicerade exempel håller sig Hayek till en stram textmassa. Argumentationskedjan är dock om än torr alltid kristallklar vilket gör Hayek till en filosof ingen behöver vara rädd för att ge sig an.

Liberaler blir ofta kritiserade av konservativa för att komma med icke verklighetsförankrade "skrivbordsteorier". Liberalismens antagonister förordar istället pragmatik och tilltro till det som visat sig fungera under århundrandena. Själv ser jag inte något fel med principbaserade politiska ställningstaganden, men låt oss anta att så är fallet. Kritiken må träffa Mill, Nozick eller Rawls. Den är inte giltig på Hayeks liberalism.

Det är inte konstigt att Hayek ibland anklagas för att vara konservativ. Han lyfter i *Spontan ordning* upp hur mycket lättare det är att ha en liten stat om alla delar samma kultur och traditioner, och hur demokrati och olika typer av sociala friheter visserligen är viktiga – men primärt fokus måste vara tillväxt. Den senare åsikten kan vara anledning till att Hayek hjälpte Pinochetregimen efter militärkuppen i Chile. Hoppet på en fri ekonomisk makt att omstöpa samhället var lite för stor. Hayek var dock långt från konservativ.

Om problemet med liberaler är att de är skrivbordsteoretiker är problemet med konservativa att de är

skrivbordspraktiker (och socialister, värst av alla, är både och). De leds av en hybris där man tror att det går att på fall- till fallbasis styra samhället utifrån avvägningar. Handelshinder, socialbidrag, bensinpriser, rätt till abort – politik kan baseras enbart på väljarnas åsikters tvingande tryck. Hybrisen ligger i att det skulle gå att veta utfallet av politik, hur vacker syftet än må vara. Ingen som läst Hayek kan tro på sådan strunt.

Slutligen, alla som studerar eller influeras av nationalekonomi bör läsa denna bok. Under hans tid liksom idag lutar sig majoriteten av ekonomer på utbud-efterfrågan-kurvor och regressionsmodeller. Metoder med användningsområden men likväl begränsningar. Hayek går så långt som att mena att en nationalekonom som enbart är en nationalekonom inte kan vara en värdefull medlem av samhället, utan blir en direkt fara. Samhället som studieobjekt är enligt Hayek för komplext för att det ska gå att specialisera sig på enbart ett område inom samhällsvetenskaperna.

Så. Läs Hayek. Spontan Ordning är en perfekt början för den som är nyfiken på hans tänkande. När Hayek slutligen fick nobelpriset i ekonomi 1974 delades det med Gunnar Myrdal, ursinnig över att behöva dela vinsten med en tokig nyliberal. Det är ironiskt att just dessa delade priset när Myrdal var allt som Hayek varnade för, en nationalekonom som trodde sig kunna planera samhället in i minsta detalj och som slöt sig till ett parti. Motpolernas

delande av priset kan också tas som en läxa för den som läser Hayek. Ekonomi är ingen exakt vetenskap och du behöver inte köpa författarens utgångspunkter för att inse att de är användbara när idé ska bli verklighet. Var inte rädd att behöva bli anarkist för att du erkänner hur hopplöst svåra statliga ingrepp är. Det räcker med att tänka över nya reformer ordentligt.

Max Hjelm

Författarens fotnot

När detta skrivs faller bomberna över Ukraina och Hayeks ord från andra världskriget ekar tyvärr allt för sanna. I texten Historiker och Europas framtid (1944) skriver han att initiativ måste tas för att hjälpa de Tyska självständiga tänkare som finns kvar i landet, från det då rådande Naziststyret men också för att ingen stat kan hjälpa tänkarna om de krossats under kriget. Parallellen till svenska universitet som utvisar & vägrar ta emot ryska studenter, doktorander och forskare är tyvärr sorgligt tydlig.

Ny klassiker från Timbro förlag Spontan ordning F.A. Hayek i urval

Varför slutar det så ofta i misär och förtryck när experter försöker centralplanera samhället? Hur kan man förklara att civilisation och välbästand är resultatet av miljoner individers spretande viljor och motstridiga önskningar?

Friedrich Hayek (1899–1992) är en av de viktigaste liberala tänkarna genom historien. I *Spontan ordning* samlas flera av hans mest centrala texter inom nationalekonomi, filosofi, politik och idéhistoria. De flesta är aldrig tidigare utgivna på svenska. Boken ger både en introduktion och en fördjupning i Hayeks tänkande. Med förord av Caspian Rehbinder.

Om Timbro förlags klassiker

Timbro förlag har sedan starten 1978 ett särskilt uppdrag att tillgängliggöra liberalismens klassiker på svenska. I serien finns sedan tidigare bland andra Nobelpristagarna James Buchanan och Milton Friedman, revolutionären Thomas Paine, filosofen Isaiah Berlin och statsvetaren Judith N Shklar.

Både hjärta och hjärna

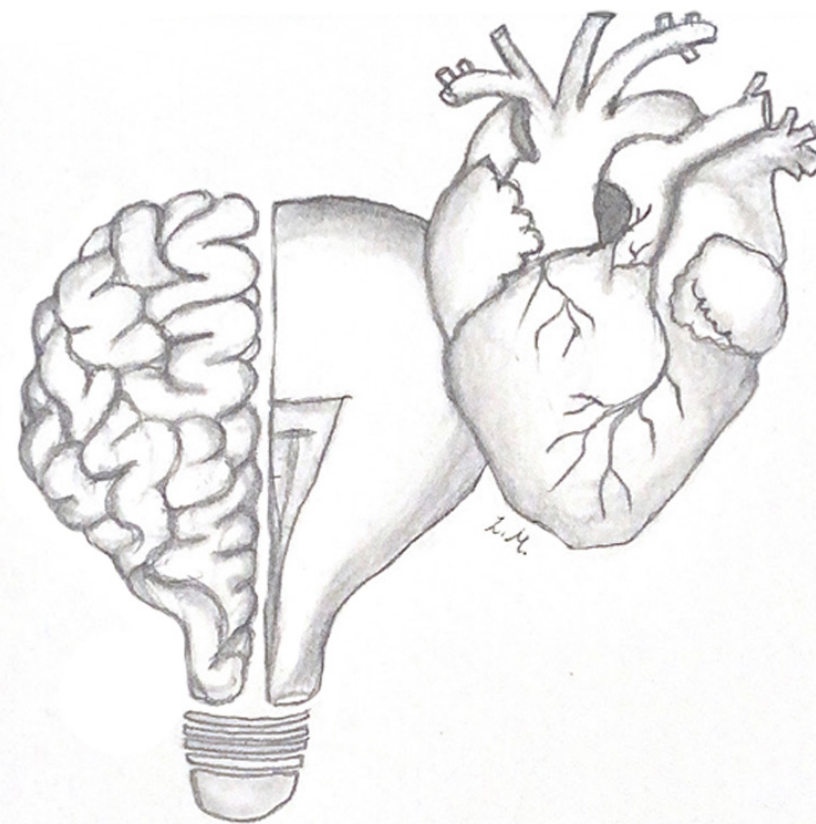
Kornelius Persson

“Jag är inte tillräckligt påläst, så jag vill inte ta ställning förrän jag läst på ordentligt” hörs ofta på skolkampanjer när vi försöker värva gymnasieungdomar. Det är såklart alltid bra att läsa på innan man landar i en faktisk åsikt, men många ungdomar tycks lätt glömma bort att politik och vetenskap inte är samma sak.

Försiktigheten inför att ta ställning beror till stor del på att skolan formar oss till att tro att vetenskap och empiri ska betraktas som facit. Det vi missar är att vetenskap bara fastslår något, och inte hur man ska förhålla sig till det den fastslår. Se forskningen kring vilka brottspreventiva åtgärder som är mest effektiva. Forskningen är på det stora hela entydig om att det är mer effektivt att ge brottslingar rehabilitering än hårda straff om man vill få ner återfallsrisken. Trots det menar många att man ändå ska ha hårda straff. Jag tror inte att batonghögern är faktaresistent, men jag tror att den istället värderar empirin annorlunda i frågan än vad andra gör. de är inte för höga straff för att det ska

få ner brottsligheten, utan de är för höga straff av moraliska skäl.

Sokrates förordade ett samhälle där endast upplysta filosofer skulle få ha någonting att säga till om. När han talade på Atens gator och torg var det många som lyssnade, och tog till sig av det han sa och han fick med det en förhöjd status i samhället. På samma sätt som att antikens filosofer fick en förhöjd status i samhället har dagens forskare en särställning. Det är förstås skillnad på att vara filosof och forskare, men mönstret är detsamma. Vad filosofin och forskningen har gemensamt är att båda inte är tillräckliga i sig själva för att besvara hur ett samhälle ska styras.

Vetenskapen kan inte besvara allt och tar inte heller med alla parametrar. Jag tycker att höga straff på vissa brott är rimliga. Inte i ett brottspreventivt syfte, men av moraliska skäl. Forskning och vetenskap tar inte hänsyn till moralen, utan utelämnar den helt och hållet istället. Vetenskap presenterar fakta som människor får förhålla sig till, men inte hur de ska göra det.

Ett viktigare exempel för oss i LUF är narkotikapolitiken. Folkhälsomyndigheten är en expertmyndighet som anser att en avkriminalisering ska utredas men ändå vägrar socialminister Lena Hallengren. Antagligen inte för att hon gillar att

missbrukare dör och inte heller för att hon inte känner till kriminaliseringens konsekvenser. Hallengren och Socialdemokraterna väljer att inte lyssna på experterna då deras värderingar och världsbild inte stämmer överens med varandras.

Det låter förstås helt sjukt att göra tvärtemot vad forskarna vill, men ibland är det inte fel att gå mot deras vilja. När jag skrev mitt gymnasiearbete och skumläste flertalet statsvetenskapliga rapporter slogs jag av hur motsägelsefull och sviktande den typ av forskning är. Någonting som fast-

”Om det är forskningen som försöker beskriva världen så objektivt som möjligt, är det värderingarna som låter oss förstå den”

slås i en statsvetenskaplig rapport idag kommer med stor sannolikhet mötas av en annan rapport som kommit fram till motsatt slutsats imorgon. Statsvetenskaplig forskning kan användas som ett sätt att förstå världen, men att anpassa sin politik efter något som allt för ofta blir inaktuellt snabbt är varken trovärdigt eller särskilt smart.

Om det är forskningen som försöker beskriva världen så objektivt som möjligt, är det värderingarna som låter oss förstå den. Uppfattningen att alla

politiska beslut ska grundas på forskning möjliggör att personer som ny-liberalismforskaren Victor Pressfeldt blir facithäften istället för formelblad. Politik handlar trots allt om att använda både hjärta och hjärna.

Kornelius Persson

Man skriver faktiskt de och dem

Liv Näslund

Kring 2014-feminismen hette det att “man” – alltså det indefinita pronomenet som kommer från fornsvenskans “människa” – var förtryck, och akut måste bytas ut mot “en”. Hur många gånger man lyckades klämma in ett “en” i en mening var något sorts mått på hur genusmedveten man var, men det kändes mer som en tävling i vem som hade sämst smak.

Nu pratar man istället om att “tiden är mogen för en dom-reform”. Så skrev i alla fall läraren Henrik Birkebo i Expressen i slutet av mars i år. Om en/man-debatten gör mig galen vet jag inte hur jag ska beskriva den som förespråkar att “de” och “dem” ska bytas ut mot det fruktansvärt fula “dom”. De inkluderande men lurade en-människorna kan åtminstone föra sin kamp med något sorts feministiskt syfte mot det högst patriarkala ordet maniska. Dom-människorna däremot, har alltså valt att dö på kullen att inkludera människor som varit för lata för att lära sig svenskans i princip enda skrivregel. Vad pinsamt det måste vara.

Läraren och debattören Filippa Mannerheim brukar tala om att skriften har ett eget värde och inte kan anpassas

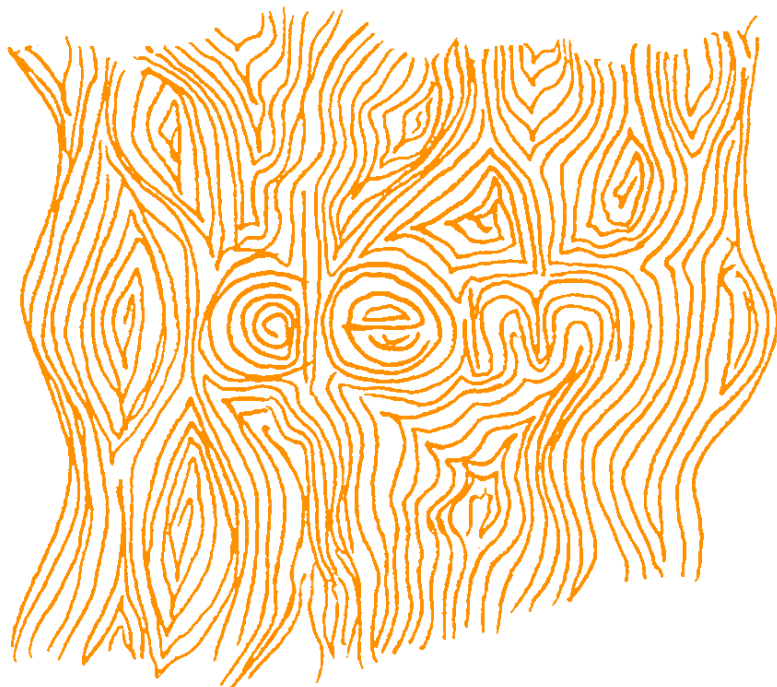
efter eller ersättas av det talade ordet, bara kompletteras. Hon har väldigt rätt i det. Det finns egentligen ingen anledning att anpassa skriften efter talspråket annat än lathet. Men just lathet verkar vara ett argument. Det är ju direkt kunskapsfientligt och inte en åsikt man borde våga stoltsera med.

I texten “Håller Sverige på att fasa ut skriften i skolan?”, som publicerades i DN i november 2021, beskrev Mannerheim hur vi måste slita lite när vi lära oss att skriva. Talet får vi mer eller mindre per automatik, medan läsande och skrivande betraktas som hinder eftersom man faktiskt behöver lägga ned åtskilliga timmar för att lära sig det. Exempelvis händer det ofta att elever som på grund av träningsbrist har svårt att läsa, helt enkelt inte behöver göra det.

Nu menar vissa att de som har svårt att lära sig en skrivregel ska slippa det. Det blir liksom enklast så. Jag tror inte man gör unga en tjänst när de får lära sig att saker som är svåra är fel, eller att svenska som skolämne ska vara superenkelt.

På samma tema skrev Lena Lind Palicki i SvD i början av april att "grammatiska distinktioner som vi inte har stöd för i talet kommer också att försvinna ur skriften", men så behöver inte alls vara fallet. Om vi bara är beredda att anstränga oss en gnutta när vi undervisar barn och de i sin tur förhåller sig till en liten, enkel språkregel, har vi inget

problem. Hennes resonemang bygger också på att vi inte jämför svenskan med alla andra språk vi kan tänkas lära oss. De som någon gång läst tyska, ens på högstadienivå, kan väckas mitt i natten och rabbla prepositionsregler. För mig som har läst franska, är själva utgångspunkten att något som skrivs på ett sätt, ska uttalas på ett annat och att det alltid finns ett nytt oregelbundet verb eller oklart modus att lära sig. Det kan tyckas komplicerat, men det är också ganska vackert. Det är en lektion i språkhistoria och estetik på samma gång. Jag vet inte hur vackert ni tycker det ser ut med "Dom nya skrivreglerna".

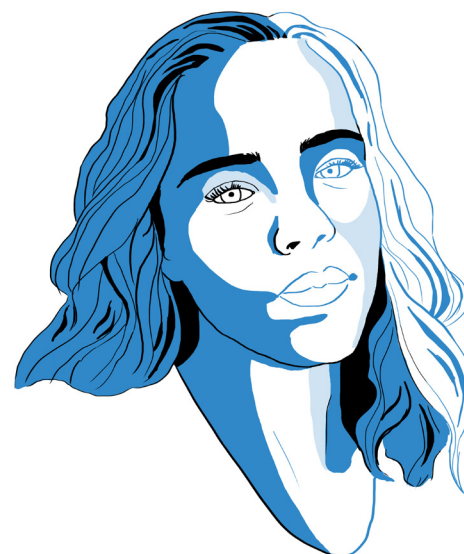
"Jag tror inte man gör unga en tjänst när de får lära sig att saker som är svåra är fel, eller att svenska som skolämne ska vara superenkelt"

I sin debattartikel använder Birkebo Jan Guillous roman "Ondskan" som exempel, där "språket i romanen präglas av en experimentell, delvis anarkistisk hållning gentemot den språkliga etiketten" och därför bör "dom" "släppas in i finrummet och användas i skrift på ett ännu mer omfattande och konsekvent sätt". Är då poängen att vårt språk ska vara anarkistiskt? Det är ett helt oförståeligt resonemang. För att man ska kunna leka med och vara trotsig mot språket måste det finnas skrivregler

att förhålla sig till. Om vi ska anpassa språket så fort det blir jobbigt eller en skribent gör en poäng har vi snart inga ramar kvar att lära ut eller vara trotsiga mot. Vilken fattig tillvaro. Vilken ännu fattigare skola våra barn kommer få gå i.

Det är synd att människor känner så lite för språket. Det handlar både om de som önskar ett enhetligt världsspråk och om de som vill pilla i – och förenkla svenskan. Till vilket pris? För att det är inne att vara kulturradikal? Eller av egenintresse? Det är lite som när personer med dåliga betyg brinner för att avskaffa betygssystemet, eller som när ens hjärtefråga är att införa entreprenörskap som kärnämne för att man precis gått med i Muf. Kul för er! Då höll jag ändå nästan på att glömma en-personerna. Det måste vara superroligt att gå runt och tro att man gör en insats för jämställdheten när man hänger upp sig på ett oskyldigt ord.

Grattis!

Liv Näslund

Nästa nummer av Liberal ungdom kommer strax innan valet.
Kampanja hårt tills dess!

luf

LIBERALA
UNGDOMSFÖRBUNDET

Posttidning B

Avsändare
Liberala Ungdomsförbundet
Hantverkargatan 25 ÖG
11221 Stockholm